

Kauhava – Ylihärmä vesihuoltolinjan muinaisjäännösinventointi 2017

Teemu Tiainen

Tilaja: Kauhavan Vesi Oy

Sisältö

Perustiedot	2
Yleiskartat	3
Vanhoja karttoja	5
Inventointi	8
Tulos	9
Lähteet	10
Kuvia	10

Kansikuva: Linjan reittiä pellolla linjan keskivaiheilla. Kuvattu lounaaseen.

Perustiedot

Alue: Kauhava-Ylihärämä vesihuoltolinja.

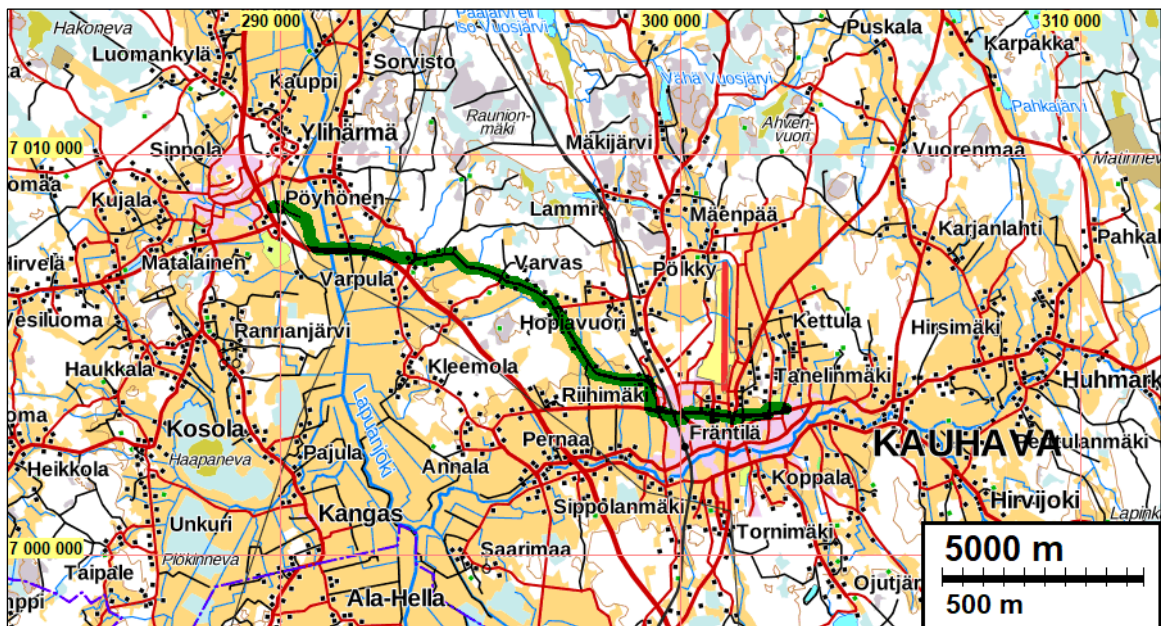
Tarkoitus: Selvittää sijaitseeko vesihuoltolinjalla kiinteitä muinaisjäännöksiä tai muita suojeltavaksi katsottavia kulttuurihistoriallisia jäännöksiä.

Työaika: Maastotyö 3.5.2017.

Kustantaja: Kauhavan Vesi Oy.

Tekijät: Mikroliitti Oy, Teemu Tiainen.

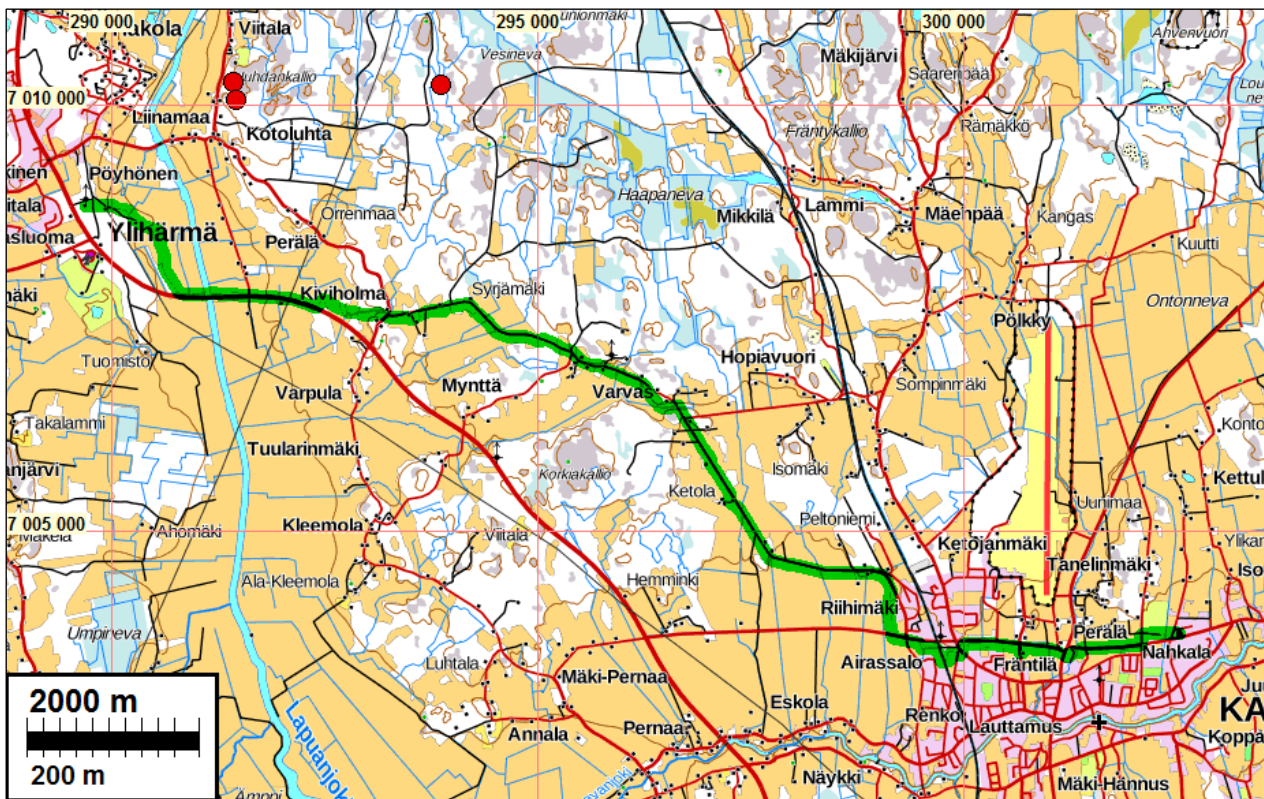
Tulokset: Muinaisjäännösinventoinnissa vesihuoltolinjalla ei todettu kiinteitä muinaisjäännöksiä tai muita suojeltavaksi katsottavia kulttuurihistoriallisia jäännöksiä.

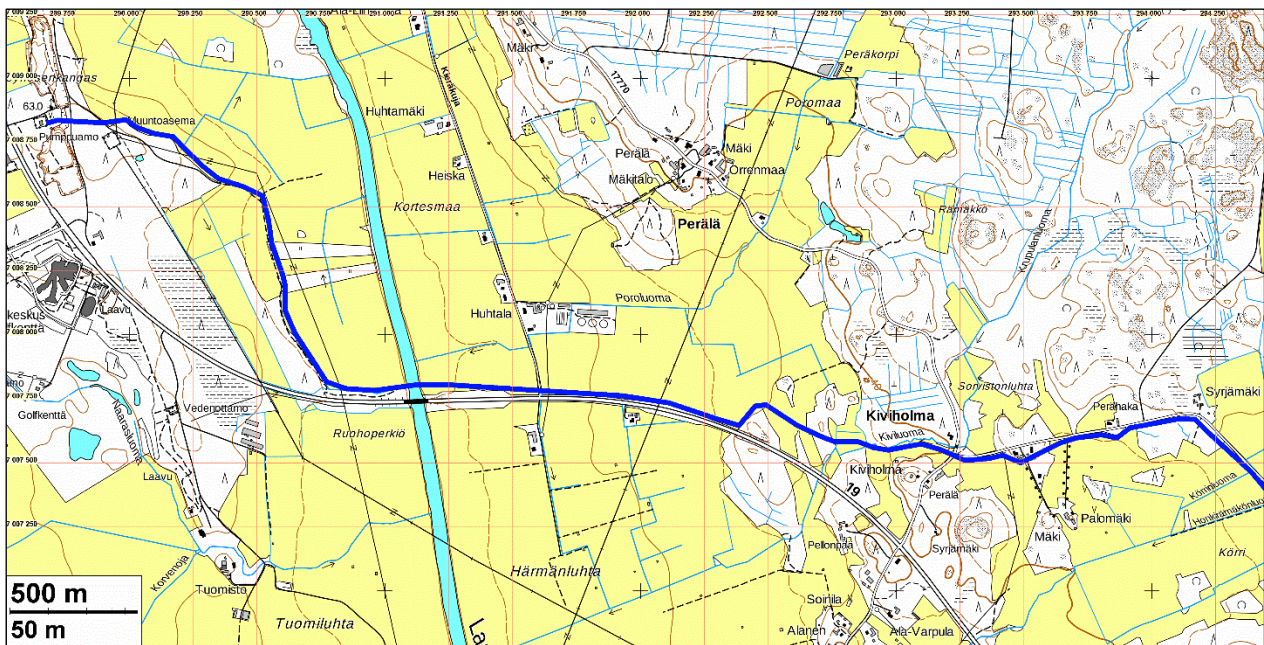
Inventoitavan linjan reitti vihreällä.

Selityksiä: Koordinaatit ja kartat ovat ETRS-TM35FIN koordinaatistossa ellei muuta mainittu. Maastokartat Maanmittauslaitoksen maastotietokannasta keväältä v. 2017. Muinaisjäännösrekisteri on tarkastettu 05/2017. Valokuvia ei ole talletettu mihinkään viralliseen arkistoon eikä niillä ole mitään kokoelmatun- nusta. Valokuvat ovat digitaalisia ja ne ovat tallessa Mikroliitti Oy:n serverillä. Kuvaaja: T. Tiainen.

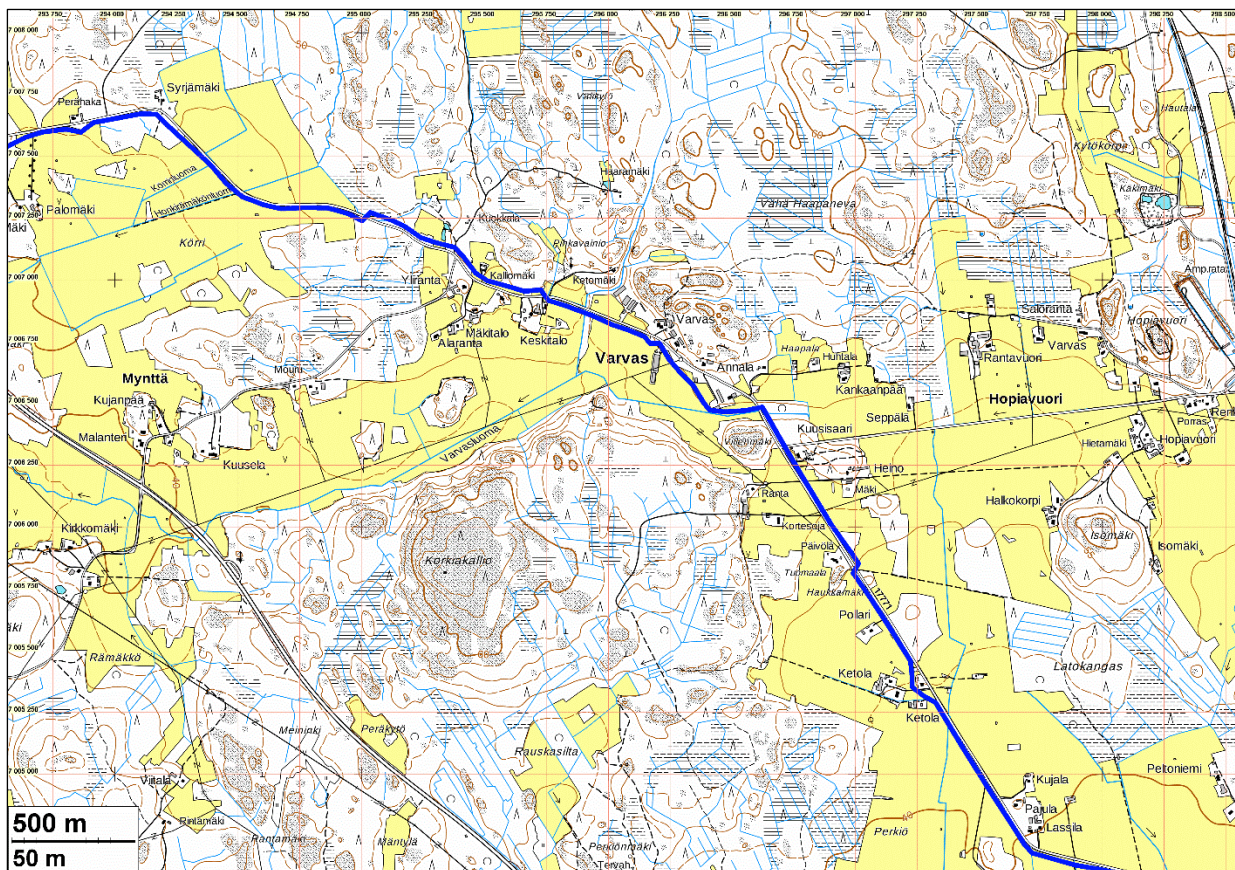
Yleiskartat

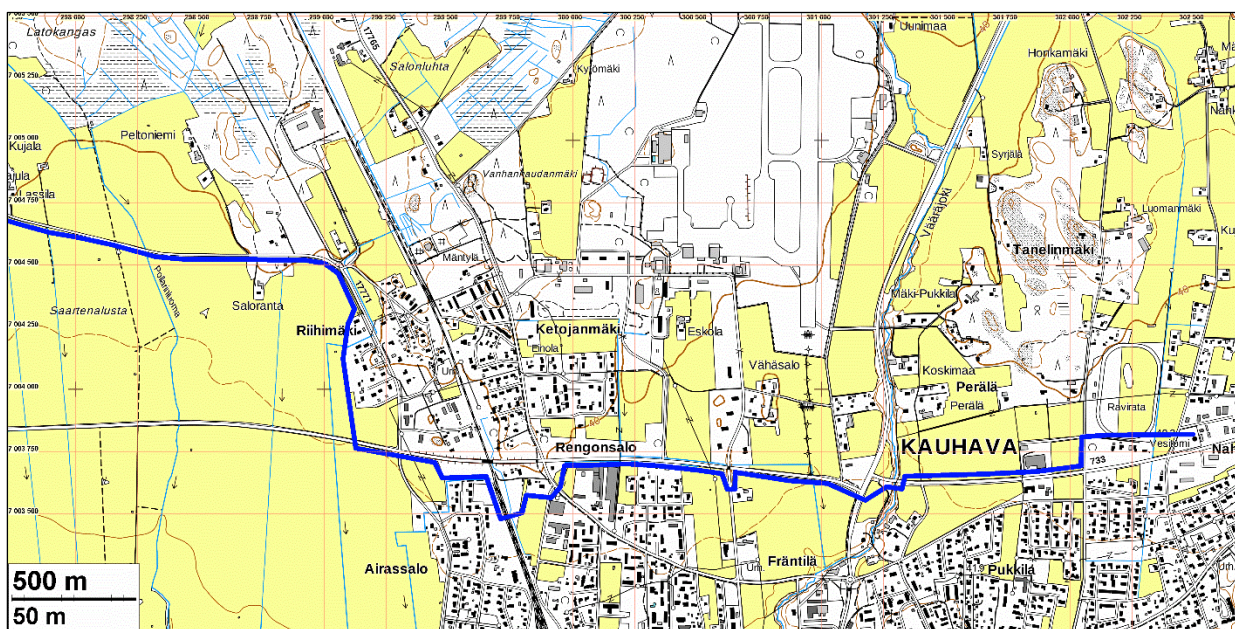
Inventoitu linja on merkitty vihreällä.

Vesihuoltolinjan länsiosaa. Linja kartassa sinisellä.

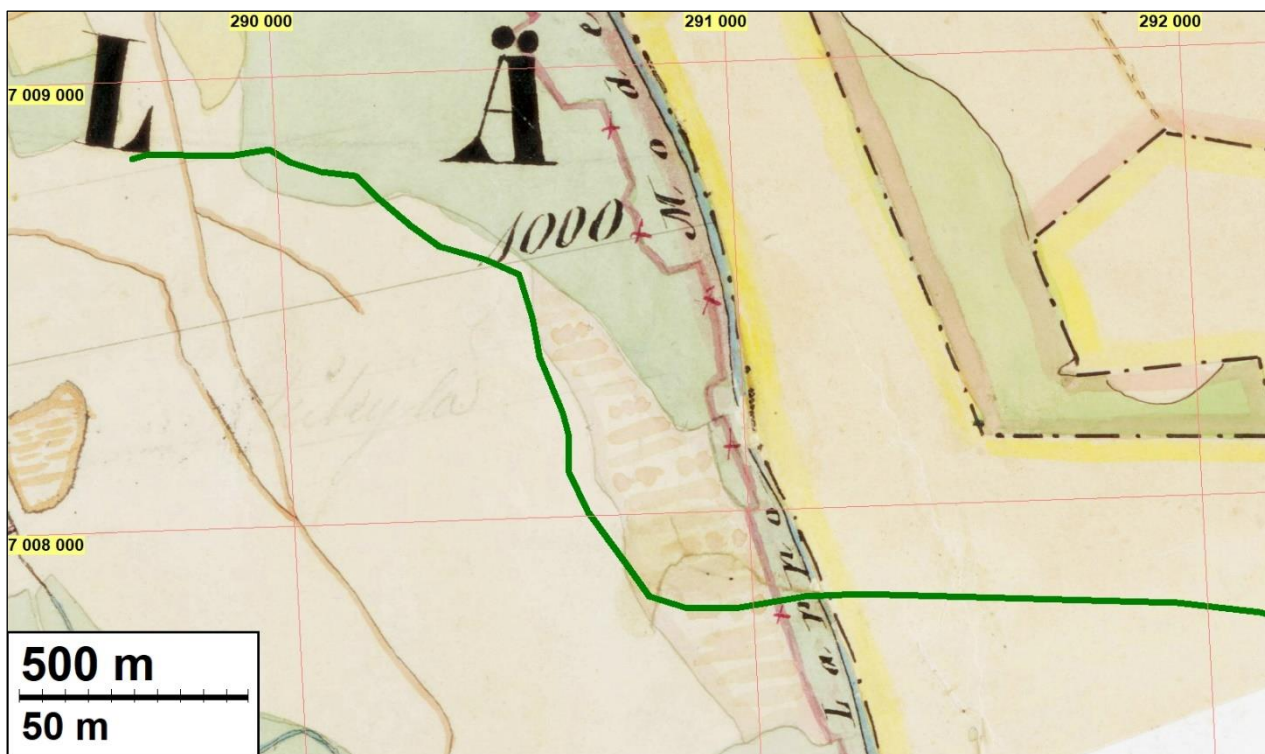

Vesihuoltolinjan keskiosaa. Linja sinisellä.

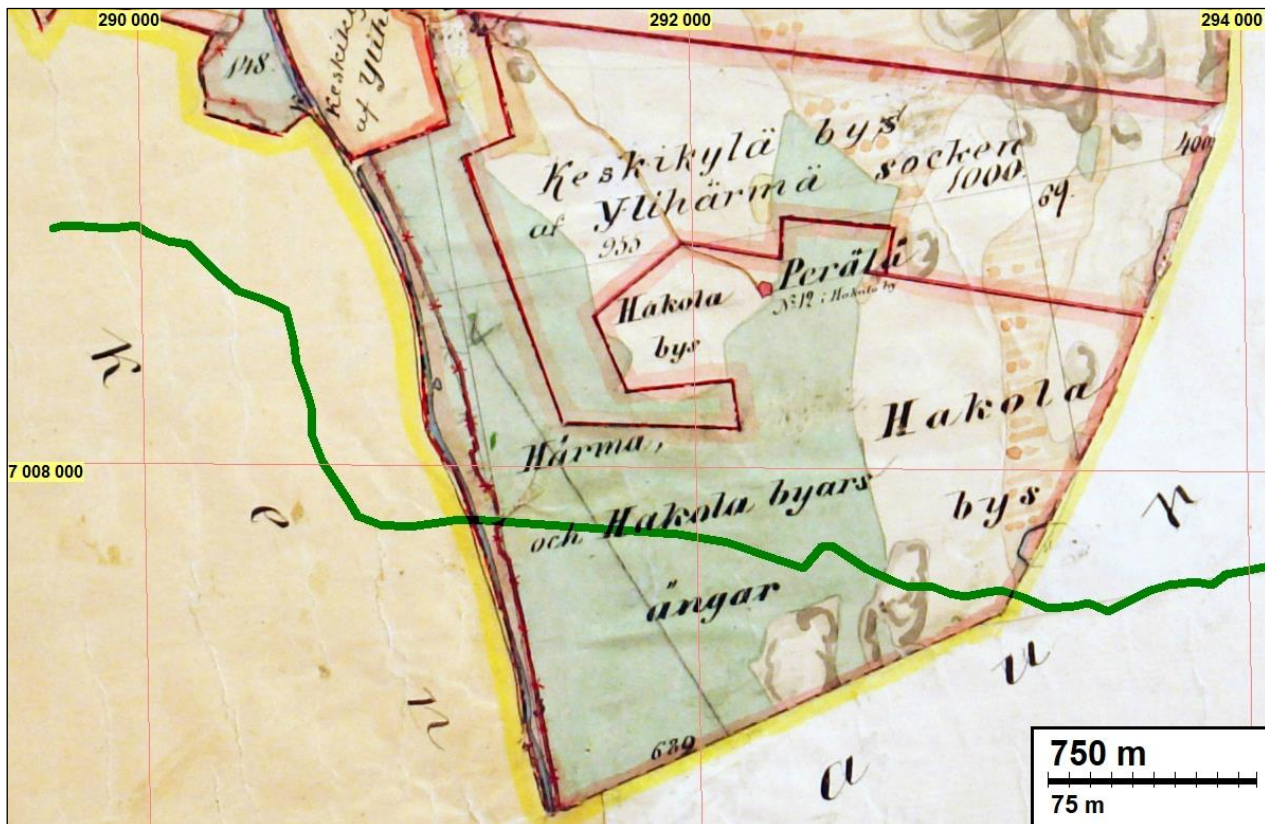

Vesihuoltolinjan itäosaa. Linja sinisellä

Vanhoja karttoja

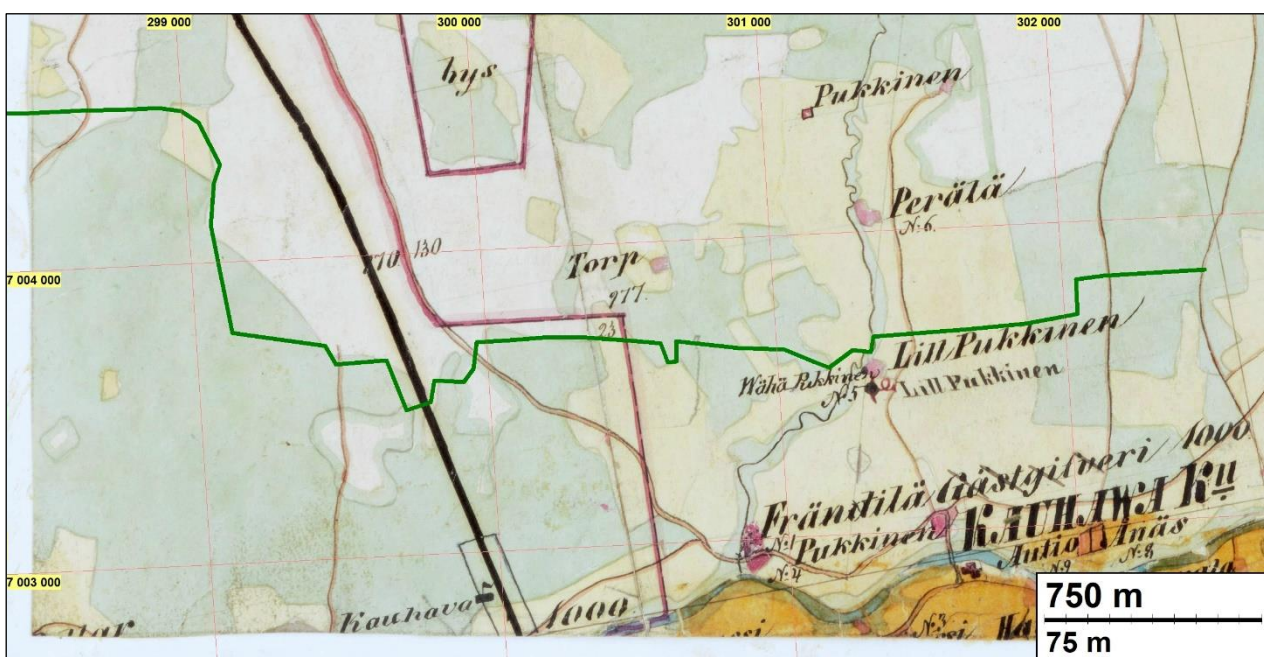
Ote 1840-luvulla laaditusta pitäjänkartasta (2311 09 Ylihärmä). Inventoidun linjan länsiosa on merkitty vihreällä viivalla. Linjan liepeillä ei ole ollut asutusta.

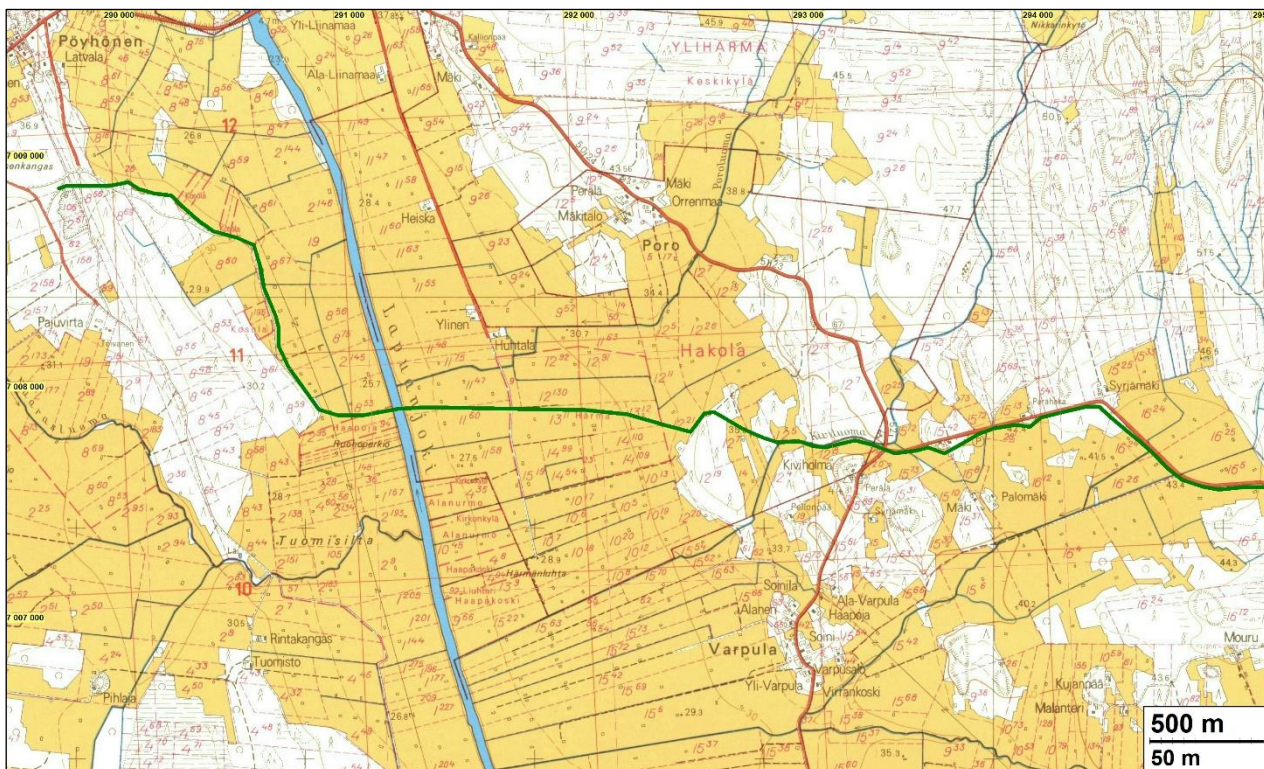
Ote vuonna 1845 laaditusta pitäjänkartasta (2311 09 Alahärmä). Vihreä viiva kuvaa inventoidun linjan sitä osaa Lapuanjoen itäpuolella, mikä sijoittuisi silloisen Alahärmän alueelle.

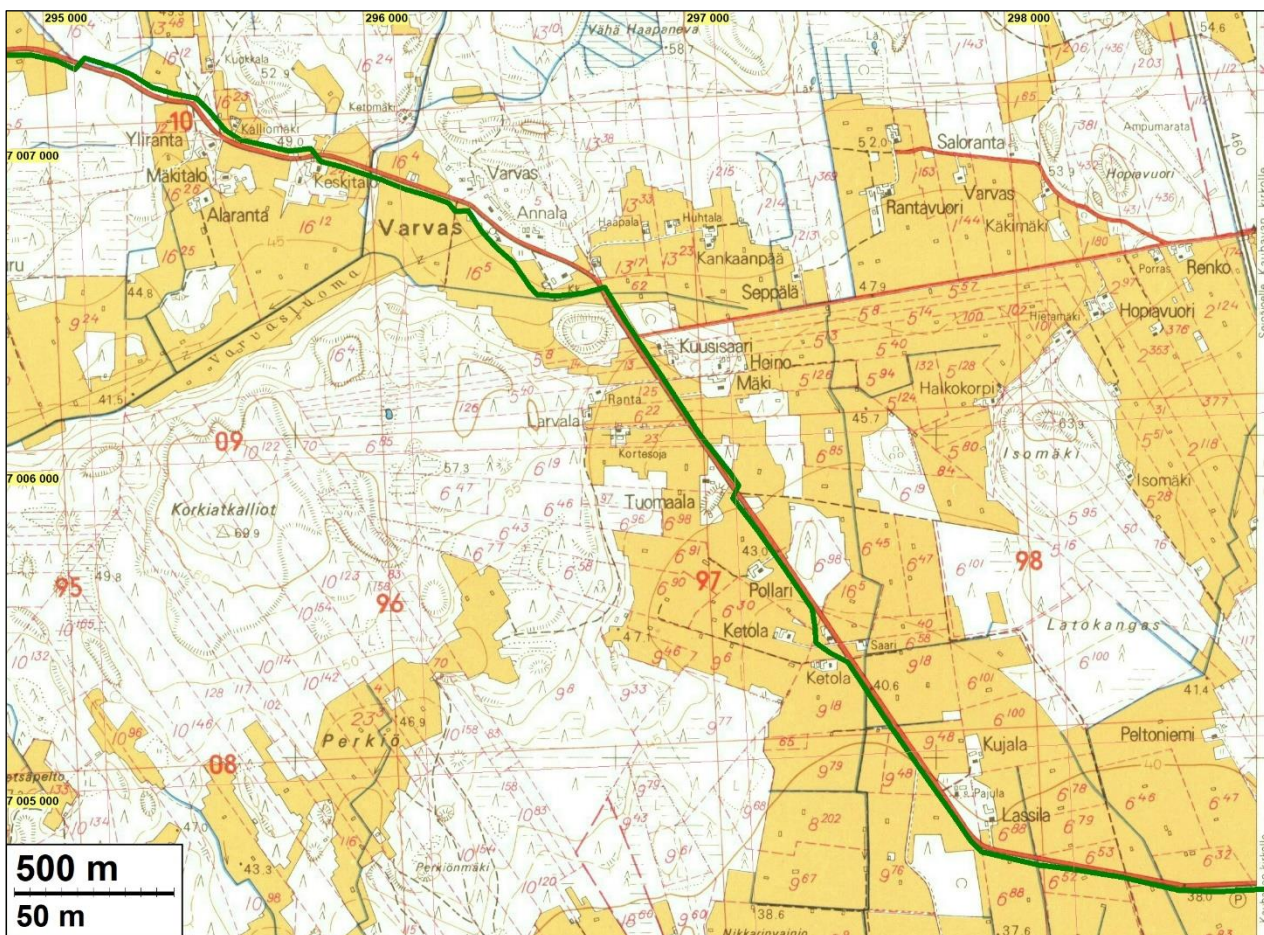
Ote vuoden 1853 pitäjänkartasta (2311 09 + 2312 07 Kauhava). Vihreä viiva kuvaa inventoidun linjan keskiosaa.

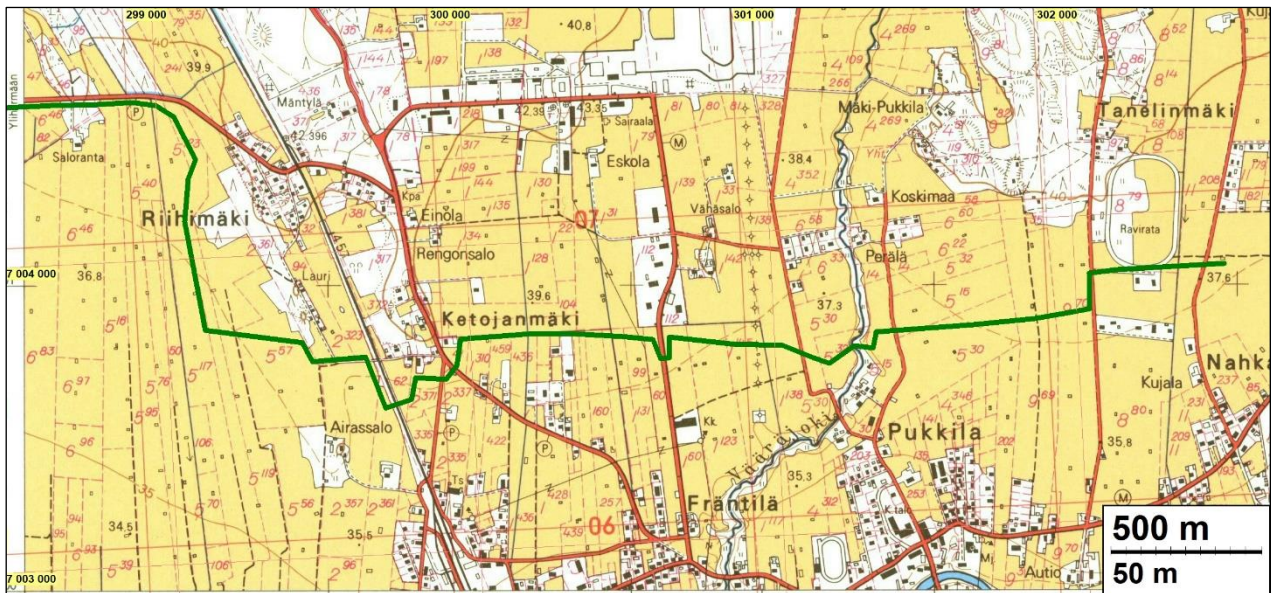
Ote vuoden 1853 pitäjänkartasta (2311 12 + 2312 10 Kauhava). Vihreä viiva kuvaa inventoidun linjan itäosaa.

Ote vuoden 1969 peruskartasta (2311 09 Liinamäki). Vihreä viiva kuvaa inventoidun linjan länsiosaa.

Ote vuoden 1969 peruskartasta (2311 09 Liinamäki). Vihreä viiva kuvaa inventoidun linjan keskiosaa.

Ote vuoden 1969 peruskartasta (2311 12 Karjanlahti). Vihreä viiva kuvaa inventoidun linjan itä-osaa.

Inventointi

Kauhavan Kauhavan Vesi Oy:llä on tekeillä siirtoviemäri- ja yhdysvesijohtohanke välillä Kauhava-Ylihärmä. Suunnitelman mukaan johdon runkolinja rakennetaan Kauhavan vesitornilta Ylihärmän Pöyhösenkankaan vedenottamolle. Osalle matkaa samaan kaivantoon on tarkoitus asentaa paineviemäriputki. Kaivannon leveys on 2,5 m – 3,5 m, työskentelyalueen leveys on 10–15 m. Museoviraston lausunnossa 17.1.2017 (MV/164/05.02.01/2016) esitetään, että siirtoviemäri- ja yhdysvesijohtohankkeen alueella tulee tehdä arkeologisen kulttuuriperinnön inventointi ennen siirtoviemäri- ja yhdysvesijohdon rakentamista. Kauhavan Vesi Oy tilasi Museoviraston edellyttämän työn Mikroliitti Oy:ltä. Inventoinnin suoritti Teemu Tiainen 3.5.2017 tutkimuksen kannalta hyvissä olosuhteissa.

Linja kulkee korkeusvälillä 32,5 (Lapuanjoki laaksossa alimmillaan) - 50 m (pienellä matkalla Varvaksessa linjan keskiosassa). Lapuan päässä linja laskee 35-40 m korkeustasolle. Siten linjan alueella voisi periaatteessa sijaita aivan kivikauden lopun ja pronssikauden rantasidonnaisia muinaisjäännöksiä. Alueen maasto on topografisesti pienipiirteistä ja maaperä hienoaineksista savea ja silttiä. Alueen länsipäässä, Ylihärmässä linja kulkee hiekkaharjulla (n. 32 m tasolla) – millä alueella tehtiin koekuoppia. Lähes koko matkan linja kulkee aivan tien varrella pelloissa ja joissain kohdin tien reunasta lyhyellä matkalla tietä etäämpänä. Kauhavan päässä linja kulkee rakennetulla alueella.

Inventoitavalta linjalta ja sen läheisyydestä ei tunneta kiinteitä muinaisjäännöksiä. Kauhavan alueella on tehty muinaisjäännösinventointi vuonna 1980 – tuolloin ei kuitenkaan otettu huomioon historiallisen ajan muinaisjäännöksiä. Lähin tunnettu muinaisjäännös on linjan länsipäästä 1,8 km koilliseen, Lapuanjokilaakson laitamilla, 50 m tasolla sijaitsevat kivikautinen asuinpaikka ja pronssikautiset röykkiöt ja Lapuan päässä yli 3 km etäisyydellä oleva ja 42 m tasolla sijaitseva esihistoriallinen asuinpaikka.

Vanha kyläasutus on alueella keskittynyt jokien varsille. 1840- ja 1850-luvuilla laadittujen pitäjänkarttojen perusteella voidaan todeta, että suunnitteilla oleva johtohanke ei sijoitu sen aikaisten talojen tai torppien kohdalle. Lähimmillään linja ohittaa vanhan talon paikan sen Kauhavan keskustan lähellä. Pitäjänkarttaan merkityn talon Lill Pukkisen kohdalla on talo myös nykyisin: linja

ohittaa paikan noin 50 metriä sen pohjoispuolelta. Vanhempi Kauhavan asutus - talot ja torpat – on sijainnut Kauhavanjoen rantamilla, kauempana linjan eteläpuolella. Isojakokarttoja vuosilta 1758 – 1777 tarkasteltiin kursorisesti, sen verran että voitiin todeta, että niihin merkityt talot sijaitsevat etäällä inventoidusta linjasta.

Maastotöiden valmisteluvaiheessa inventoitavan linjan alueesta laadittiin Maanmittauslaitoksen laserkeilausaineiston avulla maastomalli. Maastomallissa ei havaittu inventoitavan linjan kohdalta mitään arkeologisesti mielenkiintoisia maarakenteita tai ilmiöitä.

Maastossa tarkastetuilta alueilta etsittiin kaiken tyyppisiä ja ikäisiä muinaisjäännöksiä. Vesihuoltolinjan reitti tarkastettiin täysin kattavasti koko matkaltaan, pääosin silmänvaraisesti maastoa, peltojen pintoja ja ojaleikkauksia tarkastelemalla. Tarkemmin katsottiin maastokohtia, mitkä katsottiin potentiaalisiksi muinaisjäännosten löytymisen kannalta – tässä tapauksessa kivikautiselle asuinpaikalle sopivia maastoja. Niillä paikoin tehtiin koekuopitusta. Lisäksi siellä täällä tehtiin käsikairanpistoja.

Linjan maasto osoittautui joitain suppeita ja yksittäisiä maastonkohtia lukuun ottamatta sellaiseksi, jossa tuskin on sijainnut esihistoriallisia muinaisjäännöksiä – tasaista ja savikkoista maastoa. Joissain kohdin linja kulki matalien törmien ja kohoumien poikki ja niitä kohtia katsottiin tarkemmin, samoin jokilaaksojen reunamia. Missään ei havaittu mitään esihistoriaan tai muinaisjäännökseen viittaavaa.

Inventoidun linjan reittiä pellolla, linjan länsipäässä. Kuvattu itään.

Tulos

Muinaisjäänösinventoinnissa vesihuoltolinjalla ja sen liepeillä ei todettu kiinteitä muinaisjäännöksiä tai muita suojeltavaksi katsottavia kulttuurihistoriallisia jäännöksiä.

9.6.2017

Teemu Tiainen

Lähteet

Painetut lähteet

Peruskartta 1969. *Karttalehti 2311 09 Liinamaa*. Maanmittauslaitos.

Peruskartta 1969. *Karttalehti 2311 12 Karjanlahti*. Maanmittauslaitos

Painamattomat lähteet.

Pitäjänkartta 1845. *Karttalehti 2311 09 Alahärmä*. Maanmittauslaitos.

Pitäjänkartta 1853. *Karttalehti 2311 09 + 2312 07 Kauhava*. Maanmittauslaitos.

Pitäjänkartta 1853. *Karttalehti 2311 10 + 2311 12 Kauhava*. Maanmittauslaitos.

Pitäjänkartta 1840-luku. *Karttalehti 2311 09 Ylihärmä*. (Ylihärmän pitäjänkarttoihin ei ole merkitty niiden laatimisvuotta). Maanmittauslaitos.

Isojakokartat (Kauhava), signumit: E24:14 Klemola, E24:15 Isopassi, E24:18 Matssompi, E24:19 Perna, E24:2-4 Pukkila, E24:6 Sippola, E24:71 Isosompi, E24:72 Kauhava, E24:8, E25:5 Eskola, E25:6 Sippola, E25:7 Neuki, E26:52, E26:53 Alakylä - Lauttamus.

Kuvia

Vasen kuva. Linjan reittiä linjan itäpäässä. Kuvattu lounaaseen. Oikea kuva. Linjan reittiä Rengonsalon eteläpuolella. Kuvattu luoteeseen.

Vasen kuva. Linjan reittiä pellon reunassa Riihimäen kohdalla. Kuvattu kaakkoon. Oikea kuva. Linjan reittiä pellon reunassa Salorannan kohdalla. Kuvattuna länsi-lounaaseen.

Vasen kuva. Linjan reittiä Kuusisaaren kohdalla. Kuvattu itään. *Oikea kuva.* Linjan reitti savisella peltoalueella Kiviholman kohdalla. Kuvattu luoteeseen.

Vasen kuva. Linjan reittiä pumppaamon läheisyydessä. Kuvattu koilliseen. *Oikea kuva.* Linjan kulkua sen länsipäässä. Kuvattu länteen.